

Nr 259.

Av herr **Lindberg**, om *ändrad lydelse av 2 § 2 mom. c) i förordningen den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.*

Vid 1923 års riksdag bifölls av Kungl. Maj:t avgiven proposition, nr 117, med förslag till bestämmelser angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig. Riksdagen anvisade till dylika ersättningar för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor. I årets statsverksproposition finnes för tiden 1924—1925 upptaget enahanda belopp såsom förslagsanslag.

De bestämmelser, varom här är fråga, återfinnas i Svensk författningssamling nr 138 för år 1923. Förordningen trädde i tillämpning den 1 juli 1923. Enligt förordningen utgår ersättning till svensk medborgare, som skadats till följd av olycksfall, förorsakat av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, så ock, om olycksfallet medfört döden, till efterlevande maka och minderåriga barn eller till fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes.

Förordningen har nu varit i tillämpning under ett halvt år. De härunder gjorda erfarenheterna synas motivera ett överbäggande från riksdagens sida, om icke en förändring bör vidtagas i avseende på bestämmelsen angående villkoren för livräntas utgående till *föräldrar* efter person, som ljutit döden under omständigheter, på vilka ifrågavarande förordning har avseende. Villkoret för att dylik ersättning nu skall utgå är, att de efterlevande föräldrarna skola av den avlidnes bidrag hava varit för sitt uppehälle *huvudsakligen beroende*. Detta stadgande, som överensstämmer med bestämmelsen i gällande olycksfallsförsäkringslag och 1909 års militärsättningsförordning, har tolkats så, att den omkomne skall *till mer än hälften* hava bidragit till föräldrarnas underhåll för att ersättning skall tillerkännas dem. På grund härav har ersättning icke kunnat utgå i fall, då *ömmande omständigheter* förelegat, vilket dock tidigare föranlett riksdagen att besluta ersättning till efterlevande föräldrar.

Beträffande riksdagens ställning tidigare i denna sak må följande framhållas:

Vid 1918 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i proposition, att understöd jämlikt grunderna i lagen den 17 juni 1916 om olycksfall i arbete finge beredas efterlevande till vid en minexplosion den 6 maj 1918 i Västervik dödade personer, ehuru de därtill författningsenligt icke vore berättigade, men beträffande vilka ömmande omständigheter ansetts föreligga. Vid 1920 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i propositionerna 34 och 35 livräntas utgående till *föräldrar* efter vid förutnämnda minexplosion samt vid kanonbåten Gunhilds undergång 24 sept. 1918 omkomna personer. Departementschefen anförde i motiveringen till Kungl. Maj:ts framställningar, att han fann det angeläget, att ersättning i så stor omfattning som kunde anses skäligt borde beredas de efterlevande. Riksdagen biföll propositionerna och accepterade därvid den uppfattningen, att dessa ersättningsfrågor borde bedömas på annat sätt än i fråga om ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen. Det förut-sattes således icke för ersättnings beviljande, att de efterlevande föräldrarna skulle av den avlidnes bidrag ha varit för sitt uppehålle *huvudsakligen beroende*, endast att *ömmande omständigheter* föreläge.

Då det ansågs nödigt, att enhetliga bestämmelser kommo till stånd, begärde 1920 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t en utredning i ärendet och betonade därvid, att ersättningsfrågor, vilka uppkommit på grund av omständigheter, som stode i samband med världskriget, borde enligt riksdagens mening bedömas efter andra synpunkter än understödsfrågor i allmänhet.

Kungl. Maj:t, som delade riksdagens mening om behovet av enhetliga bestämmelser, uppdrog sedermera åt marinförvaltningen, riksförsäkringsanstalten och kommerskollegium att förebringa utredning i frågan. Denna utredning jämte förslag till förordning förelåg den 17 januari 1922.

I avseende på ersättnings utgående till efterlevande föräldrar föreslogo de utredande ämbetsverken, att 2 momentet c i § 2 av den ifrågasatta förordningen måtte erhålla följande lydelse:

»Har olycksfallet medfört den skadades död, skall i ersättning utgivas:

c) till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehålle varit av den avlidnes arbete *i avsevärd mån beroende*, en livränta å ett årligt belopp av 600 kronor.»

Ämbetsverken motiverade sitt förslag om denna avvikelse från olycksfallsförsäkringslagens stadgande (»huvudsakligen beroende») genom att hänvisa till att Kungl. Maj:t och riksdagen vid skilda tillfällen tillerkänt livräntor i fall, där *ömmande omständigheter* förelegat och därvid låtit sig bestämmas av hänsyn till de förhållanden, under vilka dessa olycksfall inträffat. Ett dylikt hänsynstagande, liksom beredande även i övrigt av en särställning med avseende på ifrågavarande understödsfrågor ansågo ämbetsverken, liksom även Kungl. Maj:t och riksdagen år 1920, vara påkallat av de omständigheter, under vilka olycksfallen inträffat. »Vårt land», heter det i ämbetsverkens

skrivelse, »står givetvis i en stor tacksamhetsskuld till dem, som bidragit till värnandet av rikets neutralitet genom bevakning av våra kuster, till tryggande av vår sjöfart genom övervakande av handelsfartygens vägar samt genom ett omfattande minsprängningsarbete säkerställt eller underlättat det för hela folknärningen så viktiga utsjöfisket. En stor tacksamhet är vårt land också skyldigt de män, som trotsat krigets faror för att i övrigt hålla landets tillförselvägar öppna och bringa hem de förnödenheter, med vilka hunger och arbetslöshet kunnat bekämpas. Starka skäl tala sålunda för, att statsmakterna tillse, att de personer, som på grund av krigsförhållandena blivit arbetsoförmögna samt de efterlevande efter dem, som omkommit, få sin framtid ekonomiskt tryggad.» I skrivelse framhålles även, att utgående understöd böra utgöra ett slags belöning för de stora tjänster, som vissa kategorier medborgare lämnat vårt land under krigsåren.

I ett särskilt uttalande hade byråcheferna Eisen och Östrand i riksförsäkringsanstalten ansett uttrycket »i avsevärd mån beroende» vara något oklart, varför genom en motivering av riksdagen borde angivas, huru detta uttryck skulle tolkas. Såsom lämplig formulering föreslog byråcheferna Eisen och Östrand uttrycket »huvudsakligen beroende», men förordade samtidigt ett tillägg: »eller eljest synnerligen ömmande omständigheter föreligga».

Försäkringsrådet däremot föreslog, att uttrycket »huvudsakligen beroende» skulle bibehållas utan någon förmildring eller något tillägg. Försäkringsrådet medgav likväl, att denna bestämmelse i vissa fall kunde anses vara för sträng, men att å andra sidan uttrycket »i avsevärd mån beroende» vore alltför svävande.

Kungl. Maj:t delade försäkringsrådets mening och föreslog den av riksdagen sedermera antagna och nu gällande formulering av ifrågavarande stadgande.

Såsom redan framhållits, kan på grund av detta stadgande ersättning icke utgå till föräldrar efter på grund av krigsförhållandena förolyckad person, ehuru *ömmande omständigheter* kunna anses föreligga. En princip, som före förordningens tillkomst tillämpats i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts och riksdagens vilja, har således numera övergivits. På grund härav ha ett mycket stort antal i och för sig behjärtansvärda ansökningar om livränta blivit avvisade. Någon hänsyn till de särskilda omständigheter, varunder olycksfallen förekommit, kan icke längre tagas, när det blir fråga om de efterlevande föräldrarna.

Det av riksdagen för budgetåret 1923—1924 anvisade beloppet, 150,000 kronor, har hittills i endast mycket ringa utsträckning behövt tagas i anspråk. De för senare halvåret 1923 utbetalade ersättningarna torde uppgå till cirka 20,000 kronor av det för samma tid disponibla beloppet 75,000 kronor. Givetvis har man att räkna med en ständig ökning av ersättningssumman, men det kan med bestämdhet förutses, att ett belopp av 150,000 kronor per år kommer att bli mer än tillräckligt även med den av mig ifrågasatta utsträckningen av förordningens tillämplighet till att gälla ersättning i sådana fall,

där ömmande omständigheter föreligga. Ett bifall till det förslag i sådant syfte, jag här kommer att göra, skulle följaktligen icke behöva medföra en ytterligare belastning av budgeten.

Då fråga blir om vilket uttryck, som kan anses lämpligast för att förordningen i fråga skall motsvara vad 1920 års riksdag ansett skäligt, kunna meningarna vara delade. För egen del finner jag den av vederbörande ämbetsverk föreslagna bestämmelsen, som ju förutsätter skälighetsprövning i varje enskilt fall, icke innebära några som helst ekonomiska vådor.

På grund av det anförda tillåter jag mig alltså hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att § 2, mom. 2 c i förordningen den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»c) till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de varit av den avlidnes arbete *i avsevärd mån beroende* och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp av 600 kronor;»

Stockholm den 21 januari 1924.

Elof Lindberg.